

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sf@regeringskansliet.se

Ett trygghetssystem för alla – nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst (SOU 2023:30)

IFAU har läst utredningen med utgångspunkt i vårt uppdrag att följa upp och utvärdera arbetsmarknads- och utbildningspolitik samt arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen.

Bakgrund

Grunden för den svenska modellen är att arbete krävs för att kvalificera sig till försäkringssystemen. Detta möjliggör ett generöst välfärdssystem utan att snedvrیدا incitamenten till arbete alltför mycket (Aronsson och Walker, 1997).

Sverige har dock idag ett delvis tudelat system, där vissa grupper står utanför många av försäkringssystemen, medan andra åtnjuter ett starkt skydd. Denna situation har förvärrats på senare år till följd av gig-ekonomins utbredning (Inspektionen för socialförsäkringen, 2023a).

Sverige står därför inför utmaningen att reformera socialförsäkringssystemen så att färre hamnar utanför, utan att samtidigt undergräva grunden för den svenska modellen med starka incitament till arbete.

Diskussion

- IFAU tillstyrker förslaget att använda historiska inkomster som grund för SGI, eftersom detta skulle hjälpa personer med en osäker anknytning till arbetsmarknaden (t.ex. frilansare) att få tillgång till socialförsäkringssystemen. IFAU ser även positivt på förslagets ökade skydd för företagare.
- IFAU ser som en fördel att förslaget skulle eliminera stora plötsliga förändringar i SGI, till förmån för en gradvis in- och utfasning över tid. IFAU ser dock också som en nackdel att SGI förändras varje månad på ett svåröverskådligt sätt, vilket riskerar att medföra en ökad osäkerhet för individen. Det är därför viktigt att individer i försäkringen ges tydlig information om hur systemet fungerar och hur deras SGI kan förväntas utvecklas.

- IFAU avstyrker förslaget att förkorta kvalifikationskravet för SGI från sex till en månads förvärvsarbete vid beräkning av aktuella inkomster. Detta skulle riskera att undergräva den grund på vilken den svenska modellen vilar, med generösa försäkringar men krav på arbete för att få tillgång till dessa. De förändrade kvalifikationskraven skulle öka antalet personer som får en SGI och därmed leda till kostnadsökningar för staten, men vi oroar oss dessutom för de incitamenteffekter, med beteendeförändringar som följd, en sådan förändring skulle medföra.
- IFAU avstyrker förslaget att icke-skattepliktiga konstnärsstipendier ska kunna utgöra grund för SGI, då detta bryter mot grundprincipen om att socialförsäkringssystemen finansieras av sociala avgifter. Vi är inte emot tanken om att öka skyddet för dessa personer, men det bör göras på ett sätt som respekterar försäkringssystemets konstruktion.
- IFAU avstyrker förslaget att finansiera reformen genom en sänkning av taket eller ersättningsnivån i sjuk- och föräldraförsäkringen. Det vore olyckligt att förbättra tillgängligheten till systemet genom att sänka kvaliteten på skyddet. Det finns andra möjliga finansieringskällor.
- Förslaget avser underlätta uttag av obetald föräldraledighet. Kvinnor tar redan idag ut betydligt mer föräldraledighet, både betald och obetald, än män (Inspektionen för socialförsäkringen, 2023b). IFAU vill varna för att den föreslagna förändringen riskerar att öka denna ojämlikhet ytterligare.

I detta ärende har generaldirektören Maria Hemström Hemmingsson beslutat. Adrian Adermon och Lisa Laun har varit föredragande.

Maria Hemström Hemmingsson

Adrian Adermon

Referenser

Inspektionen för socialförsäkringen (2023a), *Gigarbetare och socialförsäkringen - Om möjligheten att få ersättning vid sjukdom och föräldraskap*, Rapport 2023:3.

Inspektionen för socialförsäkringen (2023b), *Vilka föräldrar använder obetald föräldraledighet? En analys av hur mammor och pappor kombinerar föräldrapenning och obetald föräldraledighet*, Rapport 2023:11.

Aronsson, T. och J. R. Walker (1997), *The Effects of Sweden's Welfare State on Labor Supply Incentives*, i Freeman, R. B., R. Topel och B. Swedenbo (red.), *The Welfare State in Transition: Reforming the Swedish Model*, University of Chicago Press, Chicago.